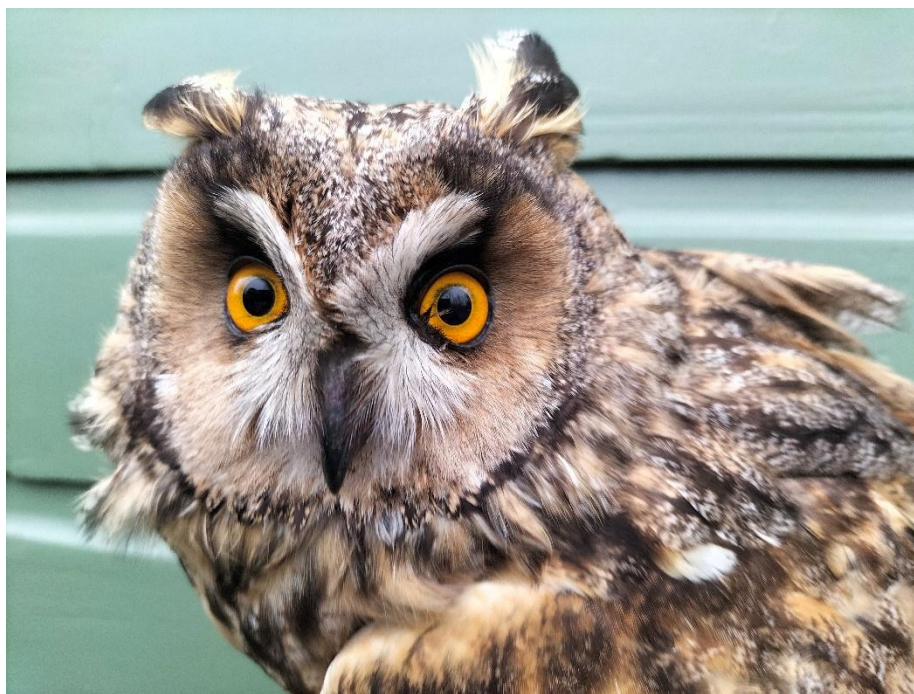

JAARVERSLAG 2024

VRS WEST-FRIESLAND

Verslag van de ringactiviteiten door Vogelringstation West-Friesland in 2024

COLOFON

Titel: Jaarverslag 2024 VRS West-Friesland
Ondertitel: Verslag van de ringactiviteiten door Vogelringstation West-Friesland in 2024
Teksten: Bram Laan
Foto voorblad: Ransuil, 28 December 2024.
© Foto's: Bram Laan (evt. Andere vermeld bij foto)
© Tekst: Bram Laan, Blokker, 2024
© Ringers: Bram Laan
© Assistenten: Marcel Laan,

Dit is een uitgave van Vogelringstation West-Friesland. Het vogelringstation houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in West-Friesland.

Laan, B.C.M., januari 2024, Jaarverslag 2024 VRS West-Friesland, Blokker

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2024 VRS West-Friesland.....	1
Colofon.....	2
Inhoudsopgave.....	3
VRS West-Friesland.....	4
<i>Geschiedenis.....</i>	<i>4</i>
<i>Gebiedsbeschrijving en ligging.....</i>	<i>4</i>
<i>terreinonderhoud in 2024.....</i>	<i>4</i>
Vogelringjaar 2024 in vogelvlucht	5
<i>Weeromstandigheden 2024.....</i>	<i>8</i>
CES project.....	9
<i>Resultaten.....</i>	<i>9</i>
<i>Cijfers CES project 2024.....</i>	<i>10</i>
Nestkast	11
<i>Conclusie:.....</i>	<i>11</i>
VRS West-Friesland.....	12
<i>Cijfers.....</i>	<i>12</i>
<i>Noemenswaardige momenten.....</i>	<i>12</i>
Tuinvangsten Blokker	14
Terugmeldingen	15
<i>Individen Terugvangsten.....</i>	<i>15</i>
<i>“Vreemde” terugvangsten (NVO: niet van ons)</i>	<i>16</i>
<i>Onze ringen elders</i>	<i>16</i>
Dankwoord.....	17
.....	17
literatuur.....	18
<i>Websites.....</i>	<i>18</i>
<i>Literatuur.....</i>	<i>18</i>

GESCHIEDENIS

In het najaar van 2019 is VRS West-Friesland ontstaan. In overleg met Staatsbosbeheer is gekozen voor een unieke locatie in het midden van oostelijk West-Friesland. Hiermee is het ontstaan van een functionerend ringstation in de regio van West-Friesland een feit geworden. Tijdens de winter van 2019-2020 zijn de benodigde inspanningen geleverd om de locatie klaar te maken. Netbanen gesnoeid, ringplek ingericht en waar nodig nog enkele voorzieningen geplaatst. Al snel was het ringstation compleet en kon worden gestart met een gestandaardiseerde opstelling. Naast de inrichting van de netbanen zijn er ook meerdere nestkasten opgehangen voor nestkast onderzoek.

Het doel van het VRS West-Friesland is om vogelonderzoek te doen in West-Friesland door middel van het ringen van in het wild levende vogels. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de landelijke onderzoeks & monitorings projecten vanuit het Vogeltrekstation. Een wezenlijk onderdeel van VRS West-Friesland is voorlichting en publicatie over het uitgevoerde vogelringonderzoek. Door middel van excursies, verslagen, website en lezingen worden de onderzoeksresultaten gedeeld en wordt een bijdrage geleverd aan het belang van onderzoek t.b.v. de bescherming van de Nederlandse avifauna.

GEBIEDSBESCHRIJVING EN LIGGING

De groene en blauwe dooradering van West-Friesland ten oosten van de A7 loopt vanaf Zwaagdijk tot aan Enkhuizen en is een bekend recreatief gebied en een van de weinige groene bosrijke gebieden welke dit deel van Noord-Holland rijk is. In West-Friesland bevinden zich een klein aantal natuurlijke gebieden zoals het Vooroever, Groote vliet, de Weelen en het Streekbos. In de polders rondom is volop land- en tuinbouw gaande waardoor de natuurgebieden behalve voor de biodiversiteit ook recreatief waardevol zijn en een zeer belangrijke functie hebben. Een groot deel van de natuurgebieden in West-Friesland is in beheer bij Staatsbosbeheer, zo ook de Weelen waar in het subgebied “het Zanddepot” ons ringstation is gevestigd.

Het Zanddepot is ontstaan in de jaren '70 door herinrichting van de polder het Grootslag na de ruilverkaveling. Door van de polder een rijpolder te maken i.p.v. een vaarpolder zijn percelen opnieuw verdeeld, rechtgetrokken en opgehoogd. Sloten zijn gedempt of nieuw gegraven en er werden verharde wegen aangelegd. Hiervoor werd veel zand aangevoerd vanuit het IJsselmeer. Dit werd in depot gestort op het Zanddepot, waarna het verder werd verdeeld over de polder. In de periode daarna is er met het Zanddepot nagenoeg niets gebeurd. In de jaren '80 zijn er bomen in de polder geplant (de Weelen en Streekbos), en zo ook enkele percelen op het Zanddepot. Veel vegetatie in het gebied is ontstaan door een natuurlijke ontwikkeling, en de waterhuishouding kent ook een natuurlijke fluctuatie door een afgesloten systeem welke gevoed wordt door regenwater. Ontwikkeling van riet/ruigte waarin ook orchideeën en addertong staat en delen met bos en struweel maakt het een uniek gebied voor natuuronderzoek.

TERREINONDERHOUD IN 2024

Ook in 2024 is er weer veel werk verzet op het gebied van terreinonderhoud op het zanddepot. Tijdens de winterperiode heeft project *Handje Helpen* zoals elk jaar een bijdrage geleverd door een gemaaid veldje aan te harken en op te ruimen. Daarnaast heeft de reclassering in de winter een groot deel van de wilgen in het terrein geknot.

In de zomer zijn we meerdere avonden bezig geweest met maaien om de netsecties netjes en begaanbaar te houden. In het najaar zijn de wilgen rondom de netten geknot om de vangbaarheid van vogels hoog te houden. Ook zijn er twee nieuwe netsecties aangelegd: één in het riet en één bij een mooie zone met lage struiken – beide met het doel om de vangmogelijkheden verder uit te breiden.

Toch groeien sommige bestaande netopstellingen inmiddels zodanig dicht dat er in 2025 groot onderhoud nodig is om deze plekken geschikt te houden voor vangsten. Zonder ingrijpen dreigt het op bepaalde locaties lastig of zelfs onmogelijk te worden om nog effectief vogels te kunnen vangen.

VOGELRINGJAAR 2024 IN VOGELVLUCHT

Januari

Het vogelringjaar 2024 begon op 7 januari met een beperkt aantal netten vanwege de harde noordoostenwind. Die dag werden 9 nieuwe vogels geringd, waarvan 5 sijzen — hetzelfde aantal als in heel 2023. Een week later, toen de wind wat was gaan liggen maar er nog af en toe een bui viel, waren er eindelijk weer lijsters te vinden in de buurt van de netten. Dit leverde onder andere 12 koperwieken en 10 merels op. Op 28 januari leek het al bijna voorjaar door het vele gezang van de mezen. Tijdens deze ronde werden diverse bijzondere soorten gevangen, waaronder een keep die hier al in het voorjaar van 2022 was geringd. Ook de sijzen reageerden uitstekend op het geluid, wat leidde tot een nieuw dagrecord, waarbij zelfs één vogel een ring uit Londen droeg.

Februari

Februari begon met een dag om snel te vergeten. Door een stevige westenwind trilden de netten veel, wat het vangen bemoeilijkte. In ruim vier en een half uur werden er slechts 2 nieuwe vogels geringd, terwijl er 15 teruggevangen werden. Op 17 februari verbeterden de weersomstandigheden aanzienlijk, maar de vogelactiviteit bleef nog altijd beperkt. Wel werd een koolmees gevangen met een ring die niet van mij bleek te zijn, wat een interessante vondst was. Door de aanhoudende regenval waren sommige netten bijna alleen nog met laarzen te bereiken, wat ook goed te merken was tijdens de vangst op 25 februari. Gelukkig trok het aantal vogels toen weer wat aan: die dag werden 20 nieuwe vogels geringd en 48 teruggevangen. Onder de vangst zat ook een uitzonderlijk vroege tjiftjaf.

Maart

Maart begon opvallend met een bijzondere verhouding bij de koolmezen: er werden meer nieuwe vogels geringd dan teruggevangen. Ook de sijzen lieten zich dit voorjaar regelmatig zien, waarschijnlijk doordat we het juiste sijzengeluid hebben gevonden. Hierdoor werd het jaarrecord voor sijs snel verbroken. Een week later hebben we een paar uur gevangen, voornamelijk om een frisse neus te halen en de nestkasten te controleren op eventuele slapers. Van de 21 kasten bleken er 11 daadwerkelijk in gebruik te zijn. Halverwege maart vlogen er, vlak voor zonsopgang, honderden koperwieken laag door het bos, wat resulteerde in 7 gevangen exemplaren. Tegelijkertijd keerden de tjiftjaffen in groten getale terug en lieten ze zich duidelijk horen. De vangstdag van 23 maart stond dan ook vooral in het teken van nieuw geringde tjiftjaffen. In totaal werden die dag 22 nieuwe vogels geringd en 32 teruggevangen. Op de laatste dag van maart werd er ook nog gevangen. Wat vooral opviel, was dat er geen nieuwe tjiftjaffen werden geringd, maar dat er wel 5 teruggevangen werden die dit jaar nog niet eerder waren waargenomen. Daarnaast waren een sperwer en een gaai leuke soorten om te vangen op deze dag.

April

De 1^e vangpoging van april vond plaats op 6 april. Die dag ontvingen we de deelnemers van de vogelcursus van het Hertenkamp, en om hen iets moois te kunnen laten zien, heb ik voor het eerst dit voorjaar gebruikgemaakt van nachtgeluid. Dat bleek een schot in de roos: de eerste ronde leverde maar liefst dertig vogels op. Gelukkig kon Brigitte deze ochtend assisteren, want het werd meteen de drukste voorjaardag in de geschiedenis van VRS West-Friesland — een veelbelovende start van het seizoen. CES-ronde I volgde een week later, op 13 april. Deze ochtend verliep vrij normaal voor een eerste ronde, maar bracht toch iets bijzonders: de vroegste tuinfluiter die we ooit op deze locatie hebben waargenomen. Op 20 april voerden we een nestkastcontrole uit, waarbij de eerste drie broedende vrouwtjes zijn gecontroleerd. De 2^e CES-ronde, kort daarna, leverde slechts lage aantallen nieuw geringde vogels op. Toch was het de moeite waard, mede dankzij een houtduif die voor een verrassend moment zorgde.

Mei

De maand mei staat in het teken van het ringen van nestkastjongen. De meeste jonge vogels werden op 15 en 21 mei geringd. In totaal kregen 56 pimpelmezen en 90 koolmezen deze maand een ring. De 3^e CES-ronde vond dit jaar plaats op 9 mei en verliep rustig, met 5 nieuw geringde en 16 teruggevangen vogels. Toch leverde de ochtend enkele bijzondere waarnemingen op: in de ringershut werden nesten aangetroffen van zowel een heggemus als een winterkoning. De volgende vangpoging volgde op 18 mei en bleek een stuk levendiger. Tijdens deze sessie werden 2 grauwe vliegenvangers gevangen, waarvan één al geringd bleek. Opvallend genoeg was deze vogel 3 jaar lang niet teruggevangen.

Juni

Op 1 juni waren de weersomstandigheden niet ideaal voor het uitvoeren van CES-ronde 5. Toch werd het een geslaagde dag, met als hoogtepunten de vangst van een houtduif, een ijsvogel en een gaai. Daarnaast konden we die dag voor het eerst koolmezen terugvangen die in onze nestkasten zijn grootgebracht — een mooi moment in het seizoen. Een week later, tijdens CES-ronde 6, werden vrijwel uitsluitend jonge vogels gevangen en geringd. Vooral bij de zwartkoppen leek er sprake van een vroege piek in het broedseizoen. Op 11 juni kregen ook de jonge koolmezen in de nestkast bij ons thuis een ring. CES-ronde 7 werd op 16 juni uitgevoerd onder vrij winderige omstandigheden. Wat vooral opviel, was het lage aantal jonge vogels dat we die dag wisten te vangen — een duidelijk verschil met de week ervoor. Een bijzonder moment volgde op 19 juni, toen voor het eerst een jonge roodborst werd geringd in een halfopen kast. Het broedsucces bleek in dit geval echter beperkt: er werd slechts één jong grootgebracht. Eind juni vond CES-ronde 8 plaats. Tijdens deze ronde gaven we een schoolklas uitleg over het onderzoek op het zanddepot en het belang van het ringen van vogels. Hoewel het qua vangstaantallen een rustige dag bleef, leverde het educatieve deel waardevolle momenten op.

Juli

Vanwege de weersomstandigheden kon CES-ronde 9 niet in het weekend worden uitgevoerd. Gelukkig was Bert Winters bereid om deze ronde van mij over te nemen. Het werd opnieuw een rustige ochtend, met slechts 8 nieuw geringde en 14 teruggevangen vogels. Later diezelfde week vond ook CES-ronde 10 plaats, die iets meer vogels opleverde. Wat vooral opviel tijdens deze sessie, was het grote aantal zingende vogels — een levendig geluidsspoor bij een verder nog altijd bescheiden vangst. Enkele weken later volgde CES-ronde 11. Tijdens deze ronde werden onder andere een grote bonte specht, meerdere tijtjaffen en winterkoningen, enkele zanglijsters, een merel, twee roodborsten, een heggemus en een putter nieuw geringd. De dag erna hebben we alvast voorbereidingen getroffen voor het najaar, waarbij 2 nieuwe netsecties zijn aangelegd om de vangstmogelijkheden verder uit te breiden.

Augustus

Op 3 augustus vond de laatste CES-ronde van het jaar plaats. Met 32 nieuw geringde en 25 teruggevangen vogels werd dit de succesvolste ronde van het hele seizoen. Hoe dat precies komt, is verder toegelicht onder het kopje 'CES-project'. Nadat de netten waren gesloten, hebben we direct de najaarsopstelling opgebouwd. Al de volgende dag, ondersteund door (nacht)geluid, merkten we duidelijk dat er al sprake was van vogeltrek. Tijdens deze sessie werden 48 vogels geringd en 19 teruggevangen. Opvallend was dat slechts 3 van deze vogels al een dag eerder waren gevangen. Helaas wisten zowel een sperwer als een havik te ontsnappen — nét onder onze handen vandaan. Een week later sneuvelden meerdere dagrecords. Vooral de aantallen kleine karekieten en bosrietzangers waren uitzonderlijk hoog, wat grotendeels te danken was aan een nieuwe netsectie die we in de rietruigte hadden geplaatst. Op 24 augustus kregen we bezoek van een natuurfotograaf, die meer wilde leren over het ringwerk en natuurlijk hoopte op mooie fotomomenten. Helaas was een deel van het nachtgeluid uitgevallen door een losgeraakt stekkertje, maar ondanks dat werd het toch een geslaagde ochtend, met hoge aantallen zwartkoppen en tijtjaffen. De laatste dag van augustus verliep vrij rustig, ondanks een noordoostenwind. Toch hadden we reden tot tevredenheid: er werd die dag pas de 3^e rietzanger van deze locatie gevangen.

September

September begon meteen op de eerste dag, met iets meer aankomst van vogels dan de dag ervoor, maar nog steeds niet de gehoopte grote aantallen. De hele dag zat er een bonte vliegenvanger voor de ringershut, maar hij reageerde niet op het geluid. Pas in het laatste rondje hing hij ineens in een van de netten. Op 7 september was het een mooie, rustige ochtend zonder veel wind, wat duidelijk te merken was aan de aantallen vogels in de netten. De eerste twee rondes waren druk met in totaal 65 vogels, met als opvallende soorten een bonte vliegenvanger en een boompieper. Aan het einde van de dag werden er zelfs enkele records verbroken: het dagrecord zwartkop met 54 vogels en het record voor het aantal nieuw geringde vogels op deze plek, met 109 exemplaren. Een week later was het duidelijk rustiger in het terrein en waren de aantallen lager, hoewel de eerste rondes nog steeds druk bleven.

Enkele dagen later hing er weer een boompieper in een van de netten —

hoe was het mogelijk. Op 21 september ontvingen we weer een groep gasten die graag een keer bij het ringwerk aanwezig wilden zijn. De eerste ronde van die dag was druk met 43 vogels en het aantal roodborsten liep merkbaar op. De dag erna, met een rustige oostenwind, vingen we onze eerste bladkoning na 3 jaar van afwezigheid. Het was duidelijk dat alle vogels in beweging waren bij dit mooie weer, want er werd geen enkele vogel teruggevangen van de dag ervoor. De dag daarna was de variatie iets minder, met in totaal 66 nieuw gevangen vogels, waarvan 33 zwartkoppen. Op 29 september vond de laatste korte vangochtend van de maand plaats. Met 45 nieuw geringde vogels was deze sessie zeker de moeite waard.

Oktober

Op 3 oktober kregen we hulp van Klaas Pietersma. De ritselindex was die ochtend bijzonder hoog — zodra de netten werden opengeschoven, hoorde je overal roodborsten zachtjes "tikken". Al tijdens de eerste ronde werd duidelijk dat het om enorme aantallen ging: de roodborsten hingen letterlijk overal. Het leidde tot een nieuw dagrecord. Niet alleen was het een drukke dag qua vangsten, het werd ook een bijzonder soortenrijke dag, met maar liefst twintig soorten. Opvallende vangsten waren onder andere een bladkoning, enkele sijzen en zelfs een late tuinfluitier. De volgende dag verliep een stuk rustiger, al waren er nog steeds veel roodborsten aanwezig. Helaas had een buizerd in de gaten gekregen dat de netten makkelijke prooien opleverden. Dit resulteerde in een trieste aanblik: 3 dode vogels in één net. Die avond besloot ik te proberen of we een waterral aan onze baansoortenlijst konden toevoegen. Binnen drie uur vingen we er daadwerkelijk 2 — een onverwacht succes.

Na een paar uurtjes slaap werden de zangvogelnetten weer opengezet. Die ochtend verwachtten we bezoek van iemand die erg geïnteresseerd was in het vogelringwerk. Het werd opnieuw een rustige ochtend, een voortzetting van de afname in activiteit van de voorgaande dagen. Op 8 oktober, na mijn werk, ontdekte Marcel tijdens het voeren dat de bladkoning niet langer in een lastige hoek van het terrein zat. We besloten daarom spontaan de netten nog een paar uur open te zetten.

Die beslissing betaalde zich uit: we vingen onze 3^e bladkoning van het jaar. Het succes met de waterrallen eerder die maand bracht ons op het idee om het groots aan te pakken. Als je er in een paar uurtjes al twee kunt vangen, wat gebeurt er dan tijdens een volledige nacht met goed weer? Die vraag probeerden we te beantwoorden in de nacht van 11 op 12 oktober. Het begon veelbelovend, maar uiteindelijk bleef het bij slechts één waterral. Toch was de ochtend nog gezellig: Wendy Goos kwam een ontbijt langsbrengen, en we probeerden nog wat zangvogels te vangen. Er was een aardige aankomst van lijsters, met 11 zanglijsters op de lijst. Op 18 en 23 oktober, na het werk, werden de netten nog kort opengeschoven. Het aantal nieuwe vogels nam inmiddels duidelijk af, maar met een 4^e bladkoning in de boeken mochten we zeker niet klagen. Wel viel op dat er vrijwel geen lijsters in de buurt van de netten sliepen.

November

In de nacht van 2 november schoven we de rallennetten open, wat in de vroege ochtend resulteerde in de vangst van een waterral. Het bleek een veelbelovende ochtend, want na de laatste inzet van nachtgeluid dit jaar volgde een mooie vangstronde met als hoogtepunt een dagrecord voor vuurgoudhaan. De volgende dag was het prachtig weer. Hoewel ik niet op de hoogte was gebracht van een excursie van het IVN, besloot ik er toch een middagje ringen van te maken. Het terrein was vrij rustig, maar ik kreeg wel de kans om enkele bezoekers kennis te laten maken met het ringwerk — nadat ze, helaas, eerst een vogel uit het net hadden proberen te knippen... *grrrr*. 's Avonds kreeg ik het idee om te testen of veldleeuweriken zouden reageren op geluid. Hoewel dat niet gebeurde, meldde zich wél een waterral, wat toch nog een leuke verrassing opleverde.

Een week later was er in de middag ineens aardig wat lijsteractiviteit, al zaten de meeste vogels hoog in de bomen en dus buiten bereik van de netten. Toch konden we 7 koperwieken ringen. In de laatste ronde, net voor het donker werd, hing er plotseling een appelvink in het net — een onverwachte en mooie vangst, en bovendien een nieuwe jaarsoort, nadat we eerder dat seizoen al succesvol broedende appelvinken hadden vastgesteld. Een dag later was het opvallend rustig in het terrein; het leek erop dat de najaarsmigratie nu echt op zijn einde liep. Dat werd op 16 november bevestigd: slechts 10 nieuwe vogels werden geringd, gevolgd door nog maar 2 in de drie uur daarna. De laatste vangdag van de maand viel op een werkdag. Het plan was om vroeg te beginnen, maar een spoedklus op het werk gooide roet in het eten. Toch leverde het rustige middagje nog een leuke verrassing op: de terugvangst van een vink die sinds zijn eerste vangst in 2021 niet meer was gezien.

December

In december ontstond het idee om ook in de tuin te gaan ringen — daarover later meer in het stukje *Tuinvangst Blokker*. Op het zanddepot werden in totaal nog drie vangpogingen gedaan. Het waren stuk voor stuk rustige dagen, met weinig nieuwe vogels. Toch leverde 28 december onverwacht een bijzonder moment op. Rond het middaguur zagen we vlak voor onze neus een ransuil het pad oversteken. Meteen dacht ik: *als die doorvliegt, zou hij zo in een net kunnen hangen*. Nog geen minuut later begon een van de netten heftig te bewegen — en inderdaad, daar hing hij: een ransuil, een nieuwe handsoort voor mij. Een schitterend moment en een onverwachte, maar geweldige afsluiter van het vogelringjaar 2024.

WEEROMSTANDIGHEDEN 2024

Het jaar 2024 verliep uitzonderlijk zacht en nat in Nederland, en ook in West- Friesland waren deze weersomstandigheden goed merkbaar. De winter begon mild en eindigde zacht, met weinig vorst en vrijwel geen dagen waarop het overdag vroom. Vooral februari viel op met een gemiddelde temperatuur van 8,2 °C en veel regen, waardoor de winter ook vrij somber was qua zonuren. De lente was recordwarm met een gemiddelde temperatuur van 11,8 °C en extreem nat – vooral de maand mei brak regenrecords. Er waren in deze periode weinig zonnige dagen, wat leidde tot een grijze en natte lentebeleving. De zomer kende afwisselend weer: juli was nat, maar augustus was warm en zonnig, waardoor het seizoensgemiddelde redelijk normaal uitviel. In het noorden en westen, waaronder West- Friesland, bleef de hitte gematigd. De herfst verliep wederom zacht, met weinig koude dagen en regelmatig regen, vooral in september en november. Toch was er ook ruimte voor zon, met september als relatief zonnige maand. Over het hele jaar gezien was 2024 dus warmer en natter dan normaal, met duidelijke aanwijzingen voor veranderingen in ons klimaat, zoals minder vorstdagen, meer extreme buien en langere natte perioden.

CES PROJECT

Sinds de start van VRS West-Friesland zijn wij ook gestart met deelname aan het CES project. CES staat voor Constant Effort Site en is een monitoringsproject van het Vogeltrekstation en SOVON vogelonderzoek Nederland. Het eerste jaar CES op project C97 Zanddepot is als proefjaar gebruikt om te controleren of de gekozen biotopen en net plaatsen voldoen. Met terugwerkende kracht zijn de gegevens gecontroleerd en aan het CES project toegevoegd.

Het CES project werkt volgens een vaststaand protocol waarmee op zeer gestandaardiseerde wijze vogelring onderzoek wordt gedaan in het broedseizoen. Bij dit project worden gegevens verzameld over de aantal ontwikkeling, broedsucces, conditie en overleving van diverse vogelsoorten binnen een vast gebied door middel van een vaste opstelling en inspanning.

De sterke wijze van standaardisatie zorgt ervoor dat de gegevens jaar op jaar goed zijn te vergelijken. De waarde van dit monitoringsproject zit dus ook vooral in een lange reeks over de aankomende jaren.

De standaard werkwijze bestaat uit:

- Vaste mistnetopstelling
- 12 vangdagen tussen half april en begin augustus
- Eenmaal per 10 dagen vangen
- Per vangdag half uur voor zonsopkomst tot zes uur na zonopkomst “netten open”
- Minimaal drie dagen tussen opeenvolgende vangdagen
- Geen gebruik van lokmiddelen, zoals geluid en/of voer

RESULTATEN

In 2024 hebben we weer een volledige CES-reeks kunnen draaien, bestaande uit twaalf volledige vangronden. Over deze twaalf dagen zijn in totaal 182 vogels van een ring voorzien en 169 vogels teruggevangen, verspreid over 23 verschillende soorten. Daarmee was dit helaas het slechtste CES-jaar sinds de start van het project.

Met name in de eerste rondes lagen de vangstaantallen beduidend lager dan we gewend zijn. Natuurlijk blijf je hierin altijd afhankelijk van de vogeltrek, maar dit jaar viel het op hoe matig de aantallen waren. De uitkomsten van de broedvogelinventarisatie (BMP) lieten overigens geen grote afwijkingen zien in het aantal territoria; die bleven min of meer gelijk ten opzichte van voorgaande jaren. Wel was er een duidelijke achterstand in het aantal jonge vogels dat we hebben kunnen vangen. Het hele seizoen leek vertraagd te verlopen. Veel soorten begonnen later met broeden, vermoedelijk als gevolg van het aanhoudend slechte weer, en het is aannemelijk dat sommige zelfs een 2^e poging nodig hadden om hun jongen groot te brengen.

Er waren zelfs soorten waarvan we dit jaar helemaal geen jongen hebben waargenomen. De boomkruiper is daar een opvallend voorbeeld van. Ook tuinfluiters werden opvallend weinig gezien en gevangen. Terwijl het aantal zingende mannetjes in het terrein hoog lag, kwamen die aantallen nauwelijks terug in de vangsten — en juveniele exemplaren ontbraken vrijwel volledig. Staartmezen wisten wel een nest groot te brengen, maar hebben de netten dit jaar effectief weten te ontwijken.

Opvallend genoeg stond het open terrein met riet er dit jaar prachtig bij, mede dankzij de overvloedige regenval. Toch resulteerde dit niet in hogere aantallen broedvogels. Zo zijn er geen jonge bosrietzangers gevangen, en van de kleine karekiet werd slechts één nestje aangetroffen — met een zeer klein broedresultaat.

De terugvangsten binnen het CES-project bestonden voornamelijk uit vogels die eerder dit jaar, tijdens CES-ronden of op andere vangdagen op het Zanddepot, al waren geringd.

CIJFERS CES PROJECT 2024

Soort	Totaal nieuw terug		CES 1		CES 2		CES 3		CES 4		CES 5		CES 6		CES 7		CES 8		CES 9		CES 10		CES 11		CES 12	
			13-apr		27-apr		9-mei		18-mei		1-jun		8-jun		16-jun		24-jun		9-jul		14-jul		27-jul		3-aug	
			Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd	Nw	Tmd
pimpelmees	2	4	1	3						1					1											
Koolmees	8	40		7		2		2		1		2		3		1	2	3	1	5	1	1			4	13
Tijftjaf	41	28	6	2	1	3	1	4	1		1	3	5	3	1	6	2	1		1	7	1	5	1	11	3
Zwartkop	32	12	6	1	3	3	2		2	2	3		7	2	1	1	2		1	1	3				2	2
winterkoning	18	32		2	1	5		5	2	5		1	2	4	3	2	2	1	1	2	3	2	3		1	2
boomkruiper	1	4				1								2		1					1					
Zanglijster	9	6			2		2			1	1						1	2	1	1			3		1	
Merel	9	15		1		5	1	1		1		1			1		2		1		2	2	1	2	2	1
roodborst	16	14	2	1		1		2	1	2	2	1	2	1	1	3	2		2	2	1		2		1	1
heggemus	8	4							2			1			3		2				1		1		1	
Vink	4								2									2							2	
grote bonte specht	6	3	2		1				1			2							1		1		1			
Fitis	4		2								1						1									
Ijsvogel	1										1															
Tuinfluit	8	1	1				1				1								1		1	1			3	
Putter	1																						1			
kleine Karekiet	5	4													3		1						1		2	2
bosrietzanger	3										1		1						1							
Groenling	1	1																							1	1
Houtduif	1										1															
Gaai	1	2								1	1		1													
grauwe vliegenvanger	1	1							1	1																
Grasmus	1																								1	
Totaal Nieuw	182		20		9		5		12		13		17		14		14		8		21		17		32	
Totaal TMD		169		17		20		16		15		11		16		14		10		14		7		5		25

NESTKAST

Bij start van het jaar waren er in totaal 27 nestkasten functioneel beschikbaar voor holenbroeders. 23 nestkasten voor mezen (kool-, pimpelmees) en 4 halfopen kasten voor o.a. grauwe vliegenvanger of roodborst. Alle kasten zijn in de periode begin april tot half juni nagenoeg wekelijks gecontroleerd. Hierbij zijn gegevens verzameld over de broedbiologie van de soorten zoals: start nestbouw, start eileg, legselgrootte, broedsucces en uitvlieg percentage. De gegevens zijn verzameld in het kader van NESTKAART van SOVON vogelonderzoek Nederland. Daarnaast zijn alle pullen uit de nestkasten voorzien van een ring van het vogeltrekstation vanuit het nestkasten project.

Hieronder een overzicht van het nestkastenonderzoek:

Nestkast:	Bezet door:	Aantal Ei	Datum eerste ei	Aantal uitgevlogen jongen	Terug gevangen jongen	Opmerkingen:
ZD1	Pimpelmees	11	17 april	10	1	
ZD2	Koolmees	9	15 april	9	3	
ZD3	Pimpelmees	11	9 april	10	2	
ZD4	Pimpelmees	7	21 mei	3		Tweede broedsel
ZD5	Koolmees	9	6 april	8	5	
ZD6	Koolmees	8	20 mei	3	1	Tweede broedsel
ZD7	Koolmees	10	16 april	9	7	
ZD8	Koolmees	10	17 april	8	5	
ZD9	Koolmees	9 6	10 april 27 mei	5 3	5 2	Tweede broedsels
ZD10	Pimpelmees	11	8 april	10	1	
ZD11	Koolmees	5	27 mei	?	?	Tweede broedsel
ZD12	Koolmees	12	10 april	11	7	
ZD13	Pimpelmees	10	8 april	9	4	
ZD14	Koolmees	8	13 april	8	3	
ZD15	Koolmees	10	16 april	10		
ZD16	Pimpelmees	9	16 april	9	4	
ZD17						
ZD18	Koolmees	11	12 april	11	9	
ZD19						
ZD20	Pimpelmees	12	11 april	7	1	1 jong dood in nest achtergebleven
ZD21	Koolmees	9	14 april	9	3	
THUIS 1						
THUIS 2	Koolmees	10	-	5		
OPEN 1	Roodborst	4	28 mei	1		
OPEN 2						
OPEN 3						
OPEN 4						

CONCLUSIE: Een opvallende primeur dit jaar was het eerste succesvolle broedsel van een roodborst in een halfopen nestkast. Het broedsucces was echter erg laag: slechts één jong werd grootgebracht. Ook in de tuin hadden we in beide nestkasten activiteit, maar alleen in kastje 2 zijn daadwerkelijk eieren aangetroffen. Zoals vaker voorkomt in stedelijk gebied, lijkt het vinden van voldoende insecten een uitdaging voor de ouders, wat waarschijnlijk bijdraagt aan het lage broedsucces. Op het Zanddepot begonnen we het seizoen met vijf lege nestkasten. Later zijn er alsnog twee van deze kasten gebruikt voor een tweede broedsel, maar vergeleken met voorgaande jaren blijft het aantal lege kasten opvallend hoog. Daarnaast zagen we ook dat in veel nesten eieren achterbleven die niet zijn uitgekomen. Toch waren er dit jaar vier succesvolle tweede broedsels — een zeldzaam aantal. Opmerkelijk genoeg was ik er daar één helemaal van vergeten tijdens de jongenfase. Wat vooral opviel, was dat de vrouwtjes bij bijna alle tweede broedsels een kast verderop kozen, in plaats van opnieuw in dezelfde kast te broeden.

Sinds de oprichting van het Vogelringstation West-Friesland is de insteek het uitvoeren van vogelringonderzoek aan in het wild levende vogels in de regio West-Friesland. Vanuit het VRS wordt deelgenomen aan diverse projecten, zoals CES en Nestkast. Op de CES-locatie wordt jaarrond vogelonderzoek uitgevoerd, dat onder het algemene VRS-project valt. De andere projecten worden hierboven per project beschreven en toegelicht.

Door tijdens de vangdagen zo veel mogelijk gestandaardiseerd te werken, onder andere met een vaste opstelling, wordt hieraan invulling gegeven. Variabel is het aantal vangdagen (onder andere afhankelijk van het weer), het gebruik van verschillende soorten geluid. Getracht is de inspanning te behouden door minimaal twee maal per maand een vangactie in te plannen, zolang dit de andere projecten niet in de weg staat. Sinds 2023 wordt tijdens de najaarstrek gebruikgemaakt van nachtgeluid; hierdoor worden bepaalde soorten gedurende de najaarstrek veel vaker gevangen.

CIJFERS

In 2024 is VRS West-Friesland in totaal 325 uur, verspreid over 70 dagen, actief geweest ten behoeve van vogelonderzoek. Hierbij zijn niet de uren meegenomen die we in de tuin hebben gevangen, en ook niet de uren die zijn besteed aan het nestkastonderzoek op het terrein.

De jaartotalen van 2024: 1.793 vogels nieuw geringd en 1.326 vogels met een ring teruggevangen. Het aantal teruggevangen vogels geeft een vertekend beeld van het aantal verschillende individuen dat we hebben teruggevangen. In totaal werden 271 verschillende individuen teruggevangen (zie de tabel op pag. 15).

Onder deze teruggevangen vogels zaten vier vogels met een vreemde ring ("niet van ons") en zijn er acht van onze ringen door anderen gemeld.

Vanaf begin september hebben we vangdagen gehad met meer dan 100 vogels, en in totaal hebben we drie van deze dagen meegemaakt. De drukste dag dit jaar was op 7 september, met 109 nieuw geringde vogels en 15 teruggevangen vogels. Dit is een dagrecord wat betreft het aantal nieuw geringde vogels.

In de tabel op blz. 13 staan de totale aantallen vogels die in 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024 zijn geringd door VRS West-Friesland.

NOEMENSWAARDIGE MOMENTEN

Elk jaar maak je tijdens het ringwerk dingen mee die je niet snel meer vergeet. Zo ook dit jaar: we mochten twee nieuwe baansoorten verwelkomen (boompieper en waterral). De vangst van de waterrallen is te verklaren doordat we nog nooit eerder geprobeerd hadden om ze 's nachts te vangen. De twee gevangen boompiepers hingen beide in het nieuw gemaakte netbaantje in het rietperceel. De nieuwe sectie netten in het rietperceel is sowieso een groot succes gebleken; in augustus vingen we er veel hogere aantallen kleine karekiet, wat resulteerde in een jaarrecord.

Na een aantal jaren van afwezigheid hadden we ook ineens weer een broedgeval van de grauwe vliegenvanger in het terrein. Het zal ook niet lang meer duren voordat we de cetti's zanger als broedvogel zullen gaan zien; de aantallen die we in het najaar vangen laten een duidelijke stijgende trend zien. Verder hebben we te maken gehad met een heel slecht broedseizoen door de vele regen en wind dit jaar.

Van midden augustus tot begin november hebben we gebruikgemaakt van nachtgeluid, wat resulteerde in nog hogere aantallen van zwartkop, roodborst en tijftjaf dan in andere jaren. Ook werden er hierdoor meer krenten gevangen dan anders. Zo vingen we nog nooit eerder 4e bladkoningen in één jaar, en daarnaast wisten we dankzij het nachtgeluid ook weer 2 bonte vliegenvangers te ringen.

December was een bijzonder maand met nog veel nieuwe jaarsoorten, maar ook met veruit het mooiste moment van dit jaar: een overdag vliegende ransuil die we over het pad zagen vliegen en die vervolgens in een fijnmazig net stuitte.

Soort	Nieuw 2019	Terug 2019	Nieuw 2020	Terug 2020	Nieuw 2021	Terug 2021	Nieuw 2022	Terug 2022	Nieuw 2023	Terug 2023	Nieuw 2024	Terug 2024
houtduif			4			1					2	
turkse Tortel					1							
waterral											6	
scholekster			2									
houtsnip					1		1				1	
sperwer			1				1				1	
buizerd			1		1				1			
kerkuil						1			1			
ransuil			1								1	
ijsvogel			3								1	
draailhals			1		1							
grote bonte specht	3		21	38	11	52	14	30	10	29	14	17
groene specht			1		2		1		2	1	1	
torenavalk							1					
gaai			8		11	7	2	2	4		3	3
ekster			2								1	
kauw			5		3	1	6					
zwarte mees			1									
pimpelmees	16	1	151	238	99	240	140	365	158	371	114	197
koolmees	12		204	562	158	539	279	677	286	818	217	647
cetti's zanger							1		2	1	9	
staartmees	10		33	10	18	18	22	19	31	25	23	24
bladkoning			2								4	
fitis			19	13	13	13	6	6	4		11	2
tijftjaf			95	49	92	42	58	43	143	30	183	78
rietzanger					1		1				1	
kleine karekiet			10		19	10	5		21	1	54	8
bosrietzanger			7		14	3	8	1	3		9	
sprinkhaanzanger					1		1					
zwartkop			171	28	109	25	103	26	374	24	442	22
tuinfluiter			35	7	38	16	40	18	44	7	40	3
braamsluiper					1				2		1	
grasmus					5	3		3			1	
vuurgoudhaan	3		17	9	10	9	32	9	17	6	28	5
goudhaan			74	8	12	7	9	4	50	13	26	9
winterkoning	1	1	63	68	51	61	54	73	64	65	48	79
boomkruiper	3		11	6	5	13	9	5	16	17	3	11
zanglijster			61	8	66	20	46	15	51	18	60	12
koperwiek	1		58	1	40		55	2	32		54	2
merel	4		139	49	128	125	95	71	107	83	61	68
kramsvogel			3				2		1			
beflijster					1							
grauwe vliegenvanger			5		1	1					3	1
roodborst	4	1	168	82	110	101	85	79	109	89	194	77
blauwstraat			1									
bonte vliegenvanger			1						1		2	
gekraagde roodstaart			1		1				2			
huismus					8	1	11	4	2			
heggenmus			45	30	18	29	21	15	46	33	41	29
boompieper											2	
vink	1		105	21	93	32	147	35	122	43	79	29
keep			2		2		21	3	8		1	1
appelvink						1			1		1	
groenling			37	1	9		19	3	4	1	2	1
grote barmsijs									5			
kleine barmsijs			1						1			
putter			9	1	1		15	1	14	6	10	
sijs					21		6		5		38	1
Totaal nieuw geringd	58		1578		1176		1317		1744		1793	
Totaal terugvangsten		3		1229		1371		1509		1681		1326

TUINVANGSTEN BLOKKER

Sinds december is er ook gestart met ringonderzoek in de eigen tuin. De insteek is om in de wintermaanden te kijken of we elk jaar dezelfde vogels in de tuin krijgen, of dat er toch meer dispersie is binnen het dorp dan je zou denken. Het net heeft in december in totaal zeven dagen/dagdelen open gestaan. Er is ruimte voor een negenmeter net, dat we hebben opgesteld met een hoek erin, in onze kleine dorps tuin met weinig groen. Wel hebben we achter ons huis een veldje met wat struiken, wat ervoor zorgt dat we toch nog best wat verschillende soorten kunnen vangen in de tuin.

De teruggevangen pimpelmees is een vogel die in één van onze nestkasten in de tuin heeft gebroed. Omdat we dit nog maar één maand hebben geprobeerd, zijn er nog geen conclusies te trekken. Volgend jaar kunnen we hopelijk meer hierover vertellen.

Soort	Nieuw Geringd	Terug gevangen
Pimpelmees	2	1
Winterkoning	2	
Roodborst	1	
Vuurgoudhaan	1	
Merel	2	
Ekster	1	
Koolmees	1	

TERUGMELDINGEN

Zoals te zien is in de tabel op bladzijde 13, worden er veel vogels teruggevangen. Dit is één van de waardevolle gegevens die worden vergaard door het vangen en ringen van vogels. De bulk van de teruggevangen vogels betreft vangsten van eerder door ons geringde vogels. Zeker de mezen springen er qua aantallen terugvangsten uit, maar ook de grote bonte specht en de winterkoning vallen op, omdat zij vaker worden teruggevangen dan dat er nieuwe worden geringd.

Mede door het gebruik van de voedertafels in de winter ontstaan deze hoge terugvangsten, maar ook de ecologie van de vogels speelt hierin een rol. Of een vogel een standvogel, zomer- of wintergast, of een doortrekker is, bepaalt voor een deel de kans dat een door ons geringde vogel wordt teruggevangen.

In totaal hebben wij 4 vreemde ringen in onze handen gehad en zijn er 8 door ons geringde vogels elders teruggevangen. In totaal hebben wij 269 verschillende individuen, met een ring van onszelf teruggevangen. Hieronder volgt een overzicht van de jaren waaruit deze vogels stammen, per soort uitgesplitst.

INDIVIDUEN TERUGVANGSTEN

Soort	2019	2020	2021	2022	2023
Boomkruiper (7x)		1x		2x	4x
Fitis (2x)			1x	1x	
Grauwe vliegenvanger (1x)		1x			
Groenling (1x)				1x	
Grote Bonte Specht (5x)	1x		1x		3x
Heggenmus (5x)					5x
Keep (1x)				1x	
Koolmees (79x)	1x	6x	6x	19x	47x
Merel (30x)		3x	8x	2x	17x
Pimpelmees (46x)		4x	5x	16x	21x
Roodborst (13x)			3x	1x	9x
Sijs (1x)					1x
Staartmees (4x)			1x	2x	1x
Tjiftjaf (20x)			1x	3x	16x
Tuinfluitier (2x)			2x		
Vink (18x)		1x	3x	8x	6x
Gaai (2x)			1x		1x
Winterkoning (20x)				6x	14x
Zanglijster (6x)				2x	4x
Zwartkop (6x)		2x	2x		1x

“VREEMDE” TERUGVANGSTEN (NVO: NIET VAN ONS)

zwartkop “Brussels..18554081” Geringd: 20-9-2024 als vrouw, 1kj te Wachtebeke (België)

Gecontroleerd: 5-10-2024, als vrouw, 1kj te Andijk. 197km.

Sijs “BZA...3616” Geringd: 28-7-2023 als man, 1kj te Ramsley reservoir , (Engeland)

Gecontroleerd: 28-1-2024 als man, 2kj, te Andijk. 460km.

koolmees “Y...082370” Geringd: 19-11-2023 als vrouw, 1kj te Midden Beemster.

Gecontroleerd: 17-2-2024 als vrouw, 2kj te Andijk.

koolmees “Y...074395” Geringd: 20-10-2022 als 1kj, te Bloemendaal (VRS van Lennep-Kennemerduinen)

Gecontroleerd: 10-3-2024 als man, na1, te Andijk. 53 km.

ONZE RINGEN ELDERS

roodborst “BT...75140” Geringd: 15-9-2023 als 1kj, te Andijk.

Gecontroleerd: 12-6-2024 als, 2kj, te Helgoland 216 km

koolmees “BX...82137” Geringd: 22-09-2024 als vrouw, 1kj te Andijk.

Gemeld: 14-10-2024 als vrouw, 1kj , te Den Oever. 26 km.

koolmees “BX...82188” Geringd: 23-9-2024 als man, 1kj te Andijk.

Gecontroleerd: 27-12-2024 als man, 1kj, te Medemblik. 10 km.

groenling “Y...200045” Geringd: 02-07-2023 als 1kj, te Andijk.

Gemeld: 31-03-2024 als groenling, Dood korter dan een week, te Hoogkarspel. 5 km

zwartkop “Y...200189” Geringd: 03-09-2023 als man, 1kj te Andijk.

Gecontroleerd: 12-04-2024 als man 2kj, te Duitsland 383 km.

staartmees “ASP...804” Geringd: 05-03-2022 als volgroeid te Andijk.

Gecontroleerd: 14-01-2024 als volgroeid, te Voorboezem, Den Oever, 27 km

tuinfluiter “Y...200685” Geringd: 04-08-2024 als 1kj te Andijk.

Gecontroleerd: 18-08-2024 als volgroeid, te Sint Laureins, België 201 km.

tijftjaf “CBY...040” Geringd: 07-09-2024 als 1kj te Andijk.

Gecontroleerd: 20-09-2024 als volgroeid, te Lommel, België, 166 km

DANKWOORD

Iedereen die heeft geholpen bij het VRS wordt bedankt voor zijn of haar inzet en aanwezigheid! Soms is een helpende hand al voldoende bij het opzetten van een net, het schrijven tijdens het ringwerk of het onderhoud van de netbanen en de locatie. Daarom speciale dank aan mijn vader, Marcel Laan, voor de vele momenten van hulp!

Ook wil ik Bert Winters bedanken voor het draaien van een CES-ronde voor mij, maar ook voor de verdere hulp die hij mij heeft geboden.

In september en oktober heb ik gelukkig een beroep kunnen doen op de assistentie van Johan Engels, Wendy Goos, Klaas Pietersma en Brigitte van Rijswijk. Hiervoor dank — zonder jullie hulp hadden we nooit zoveel vogels kunnen ringen.

Het Vogeltrekstation wordt bedankt voor de benodigde ringmachtiging en de prettige samenwerking!

Staatsbosbeheer (Leon Kelder) wordt bedankt voor het vertrouwen in het VRS en voor de benodigde terreinvergunning voor de uitvoering van onze onderzoeken!

Een speciale vermelding is er voor Ofra Camri, die in het voorjaar van 2024 met de cursusleden langskwam en gezamenlijk een bedrag heeft gedoneerd voor een nieuw mistnet!

Foto: Wendy Goos

FO

LITERATUUR

WEBSITES

<http://www.zonsondergangtijden.nl/tabel-zonsondergang-2019.html>
<https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten>

LITERATUUR

CES handleiding.

Soort projecten

NESTKAST

Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/ Antwerpen.

Boele A., van Bruggen J., Hustings F., Koffijberk K., Vergeer J.W. & van der Meij T. 2019. Broedvogels in Nederland in 2017. Sovon-rapport 2019/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Beusekom, R. van, P. Huigen, F. Hustings, K. de Pater & J. Thissen (red). 2005. Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Tirion uitgevers B.V., Baarn.

